

Kitaabka Daanyeel - Lambarka Afartan iyo Toddoba

Daaha-ka-qaadidda Caqiidooyinka Khiyaanada ah: Falanqayn Naqdiyeed ee Daanyeel 8 iyo Caqabadaha ku wajahan Fiqiga Adventist-ka

Jeff Pippenger
2024-01-11

Marka geeska yar ee Rooma lagu matalo aayadaha sagaalaad ilaa laba-iyo-tobnaad ee cutubka siddeedaad ee Daanyeel, waa astaan qalloocan, waayo waa astaan ka tarjumaysa labis-rognimo, qof isu ekaysiinaya mar lab marna dhedig. Taasu waxay waafaqsan tahay fahamkii Millerite-ka ee ahaa in Rooma lagu matalay laba weji, wejiga kowaadna uu ahaa dawladnimada Rooma, wejiga labaadna uu ahaa kaniisadnimada Rooma; hase yeeshee, isbeddelka jinsiyada ee ku jira aayadahaas awgiis, geeska yari wuxuu ka baxay isku xigxiga taariikheed iyo kan nebiyadeedba (wuu qalloocmay). Hase ahaatee, mid kasta oo ka mid ah afartaas aayadood wuxuu matalaa taariikh si toos ah ula xidhiidha midkood dawladnimada Rooma ama kaniisadnimada Rooma. Roomaankii jaahiliga ahaa waxay silcin jireen dhammaan kuwii iska caabiya awooddooda boqortooyo; laakiin silcintii Rooma papal-ka ah (dhedigga ah) ee ku xusan aayadda tobnaad, si gaar ah ayay ugu jeeddaa samada.

Fahamkii Milleriyiinta ee ahaa in Rooma ay ahayd boqortooyadii afraad oo ugu dambaysay, isu-beddelka marna dawlad marna kaniisad marna haddana dawlad marna kaniisad mar kale, wax welwel ah ma noqon lahayn. Waxay arkeen isku-darka birta iyo dhoobada ee cagaha ku jira cutubka labaad ee Daanyeel, oo si fudud ayay u fahmeen inay yihiin laba marxaladood oo Rooma ah, iyadoo aan dan ka lahayn inay qeexaan taxane taariikheed oo gaar ah oo ku saabsan boqortooyo afraad iyo shanaad. Sidaas oo kale ayay u fahmeen cutubka toddobaad, halkaas oo geeskii waxyaalo waaweyn kaga hadlay Kan ugu Sarreeya, laga siibay saddex gees oo ka mid ahaa tobanka gees ee asalka ahaa ee bahalkii Rooma. Xataa haddii Miller uu gartay isu-beddelka jinsiyeed ee aayadaha sagaalaad ilaa laba iyo tobnaad, taasu muhiim uma ay ahayn fahamkiisa ah in boqortooyada afraad ay ahayd Rooma. Fahamka Milleriyiinta, boqortooyadii afraad waxay dhammaatay 1798, dhacdada nebiyadeed ee xigtayna waxay ahayd Imaatinka Labaad ee Masiixa.

Geeska dheddigga ahi waxay tilmaamaysaa naagta la sinaysata geeska labka ah sino ruuxi ah, waxaana lagu metelay aayadaha tobnaad iyo laba-iyo-tobnaad.

Oo way weynaaday, xataa ilaa ciidanka samada; waxayna qaar ka mid ah ciidanka iyo xiddigaha ku soo tuurtay dhulka, oo ku tuntay iyaga. Daanyeel 8:10.

Cadaadiska awoodda baadariga waxa uu ku jeeday Masiixiyadda (martida samada), oo aayadda laba iyo tobnaadna Roomaanka baadariga ah (dhedig) waxa la siiyaa awood ay ku fuliso shuqulkeeda dilka ah iyada oo loo marayo xadgudubka sino kula kacday boqorradii Yurub.

Oo ciidan baa isaga loo siiyey inay ka gees noqdaan allabariga joogtada ah xadgudub aawadiis; oo runtii ayuu dhulka ku tuuray; wuuna falay, wuuna barwaaqoobay. Daanyeel 8:12.

“Ciidanka” aayaddan ku jiraa wuxuu matalaa awooddii milatari ee wadaadnimada baadariga la siiyey “ka gees ah allabariga joogtada ah.” Ereyga “ka gees ah” macnihiisu waa “ka yimid.” Boqorradii jaahilka ahaa ee Yurub (Roomaankii jaahilka ahaa), oo uu matalayo “allabariga joogtada ahi,” ayaa taageero milatari (ciidan) lagu siiyey wadaadnimada baadariga “xadgudub dartii.” Isku-darka kaniisadda iyo dawladda, iyadoo kaniisaddu xukunto xiriirkaas, waa “xadgudubka.” Khamriga xadgudubkaasuna waa dhiigga Masiixiyiinta. Markii wadaadnimada baadarigu gacanta ku dhigtay ciidamadii Roomaanka jaahilka ah, Roomaankii baadariga (“isagu”) wuxuu “runta ku tuuray dhulka; wuuna falay, wuuna barwaaqoobay.”

Kitaabka Daanyeel cutubka kow iyo tobnaad, aayadda kow iyo soddonaad, bixinta ciidamada loo dhiibayo Roomaanka baadariga ah ayaa sidoo kale lagu matalay:

Oo hub baa ka taagnaan doona dhiniciisa, oo waxay nijaasayn doonaan meesha quduuska ah ee xoogga, oo waxay ka qaadi doonaan allabariga joogtada ah, oo waxayna dhigi doonaan karaahiyada wax baabbi'isa. Daanyeel 11:31.

Aayaddu wuxuu tilmaamayaa kala-guurka taariikhiga ah ee ka yimid Roomaankii jaahiliga ahaa una gudbay Roomaankii baadariga. Aayadda gudaheeda “gacmuhu” waa boqorradii reer Yurub ee bilaabay inay u istaagaan baadarinimada, iyadoo ka bilaabmay Clovis, boqorkii Franks-ka (Faransiiska), sannadkii 496. “Gacmuhu” sidoo kale waxay nijaaseeyeen “meesha quduuska ah ee xoogga” (magaalada Rooma), iyada oo loo marayo dagaalladii joogtada ahaa laga soo bilaabo qarnigii afraad ilaa sannadkii 538. “Gacmuhu” waxay kaloo meesha ka saareen iska-caabbintii jaahiliga ahayd ee ka hortagnayd koritaanka baadarinimada, waxaana sannadkii 508 dhammaaday iska-caabbintaas jaahiliga ah.

Ereyga loo tarjumay “qaadid” waa ereyga Cibraaniga ah ee “sur,” waxayna ka dhigan tahay “in la saaro.” “Gacmihii” ayaa “karaahiyada wax baabbi'isa” (baabtiisnimada), ku fadhiisiiyey carshiga dunida sannadkii 538. Marka Daanyeel cutubka siddeedaad, aayadda laba iyo tobnaad, ay sheegto in “ciidan” la siiyey geeskii yaraa ee dheddigga ahaa, waxay waafaqsan tahay markhaatiga aayadda kow iyo soddonaad ee cutubka kow iyo tobnaad. Kitaabka Muujintuna sidoo kale wuxuu markhaati ka bixinayaa isla runtaas cutubka saddex iyo tobnaad.

Oo bahalkii aan arkayna wuxuu u ekaa shabeel, oo cagihisuna waxay ahaayeen sida cagaha orso, afkiisuna sida afka libaax; oo masduulaagiina wuxuu siiyey xooggiisa, carshigiisa, iyo amar weyn. Muujintii 13:2.

Walaashii White si toos ah bay u aqoonsataa bahalka aayadda labaad ku xusan inuu yahay baabasiinnimada, masduulaagguna aayaddaas ku xusan inuu yahay Roomaankii heydiga ahaa. Roomaankii heydiga ahaa wuxuu baabasiinnimada siiyey saddex waxyaalood: “xooggiisa, iyo kursigiisa, iyo amar weyn.”

Awooddii milatari waxaa bixisay Roomaankii jaahilka ahaa, iyadoo ka bilaabanaysa Clovis sannadkii 496. “Kursiga” laga taliyo waxaa la siiyey baabtiisnimada sannadkii 330, markii boqorkii

Constantine uu caasimaddiisii u raray Constantinople, isaga oo ka tagay magaaladii caasimadda u ahaan jirtay ee Rooma gacanta kaniisadda baabtinimada. Sannadkii 533, boqorkii Justinian wuxuu xeeriyeey in baadarigu yahay madaxa kaniisadda iyo kan saxa bidcayaasha, isaga oo “awooddiisii weynayd” ku wareejiyeey baadariga Rooma. Aayadda laba iyo tobnaad ee cutubka siddeedaad ee Daanyeel waxay tilmaamaysaa wakhtigii “ciidan” la bixiyey, oo runtaas nebinnimada ah waxaa markhaati ka ah markhaatiyo badan. Laga bilaabo bartaas wakhtigaas (oo ka bilaabanaysa sannadkii 496), baabtinimadu way “barwaaqowday.”

Waxay sii wadi lahayd inay “ku dhaqanto” oo ay “guulaysato” ilaa dhammaadka cadho loo qabay boqortooyadii woqooyi ee Israa’iil uu ku dhammaaday sannadkii 1798, oo papacy-guna ay heshay dhaawaceedii dhimashada lahaa.

Oo boqorkuna wuxuu samayn doonaa sida uu doonistiisu tahay; wuuna is-sarraysiin doonaa, oo is-weynayn doonaa ilaah kasta ka sarreeya, oo wuxuu ka sheegi doonaa waxyaalo yaab leh oo ka gees ah Ilaaha ilaahyada; wuuna liibaani doonaa ilaa cadhadu dhammaato; waayo wixii la goostay waa la samayn doonaa. Daanyeel 11:36.

Aayadda sagaalaad ee cutubka siddeedaad waxay tilmaamaysaa Rooma ragannimo leh (Rooma jaahiliga ah), waxayna metelaysaa habkii saddexda tallaabo ahaa ee qabsashada ee Rooma jaahiliga ahi fulisay, kaas oo astaan u ahaa saddexda gobol juqraafiyeed ee la qabsan lahaa si Rooma baadariga ahi loogu dhiso carshiga dunida, sida ay u meteleen saddexdii gees ee la siibay ee cutubka toddobaad. Labadaas qabsasho ee saddexda tallaabo ahaa ee Rooma jaahiliga ah iyo Rooma baadariga ah waxay mataleen saddexdii caqabad juqraafiyeed ee Rooma casriga ah, ee ku xusan aayadaha afartan ilaa saddex iyo afartan ee Daanyeel kow iyo tobnaad. Dabadeedna cutubka siddeedaad, aayadda kow iyo tobnaad, geeska yar ee ragannimo leh (Rooma jaahiliga ah) ayaa mar kale la metelay. Aayaddaas, caqliga quduuska ah aad buu u sugan yahay, sidaas darteedna nimankii quudhsiga lahaa ee Yerusaleem xukumi jiray waxaa lagu khasbay inay soo geliyaan dhowr beenood oo fiqiga ah si ay u dhisaan aasaaskooda been-abuurka ah.

Haa, isagu xataa wuu isa weyneeyey ilaa Amiirka ciidanka; oo allabarigii joogtada ahaa waa laga qaaday, oo meeshii quduusnimadiisuna waa la duminay. Daanyeel 8:11.

Markaan bilaabayno in aynu ka hadalno lacagaha been-abuurka ah iyo dahabka/qurxinta been-abuurka ah ee lagu soo dhex geliyeey Adventism-ka tan iyo 1863, waa in la ogaadaa in ay jiraan laba goobood oo waaweyn oo aqoon fiqiyeed la sheegto ah, kuwaas oo Adventism-ku ku faano, iyaga oo ka dhigaya saldhigga ay ku taageeraan caqiidooyinka Protestantism-ka riddada galay iyo Kaatooligga. Sheegashada ay fiqiyayaannada casriga ah ee Adventism-ku sameeyaan waa in ay yihiin khubaro ku takhasusay taariikhda Kitaabka Quduuska ah, ama khubaro ku takhasusay luqadaha Kitaabka Quduuska ah. Sida ay aayadda u dabaqaan waxay muujinaysaa in erayga nebinnimada uu iyaga ugu noqday sidii kitaab la shaabadeeyey, waxayna sidoo kale muujinaysaa in sheegashadooda ah inay khubaro ku yihiin luqadaha Kitaabka Quduuska ahi ay tahay oo keliya muujinta casriga ah ee Farrisinnimada.

Marka hore waa iska indha-tirka isbeddelka jinsiyada ee geeska yar ku saabsan aayadaha sagaal ilaa laba iyo toban. Haddii ay dhab ahaan khubaro u ahaayeen afka Cibraaniga, ma ay diideen,

mana ay khafiifin lahaayeen, xaqiiqda ah in Daanyeel si ula kac ah ugu adeegsaday aayadahaas isbeddelka jinsiga. Geeska yar waxaa lagu matalay labada jinsi, jinsiyadaasuna way isu kala noqnoqdaan aayadaha dhexdooda. Culimada fiqigu waxay isku dayaan inay xaqiiqdan ku daboolaan wax aan qiimo lahayn iyo lacag been-abuur ah, waayo waxay si cad u caddaynaysaa in aayadda kow iyo tobnaad ay tilmaamayso Roomaankii jaahiliga ahaa, ee aanay ahayn Roomaankii baadariga. Dabcan waxay ku adkaystaan in geeska yar ee aayadda kow iyo tobnaad uu yahay baadariga, halka uu dhab ahaantii yahay Roomaankii jaahiliga ahaa.

Marka la aqoonsado in laba ka mid ah afarta aayadood ee geeska yar ay yihiin lab, halka labada kalena ay yihiin dheddig, markaas way fududaanaysaa in lagu daro runta Kitaabka Quduuska ah ee ah in naagta ku jirta waxsii-sheegidda Kitaabka ay matasho kaniisad, ninkuna uu matalo dawlad. Ogaanshaha tan wuxuu u suurtagelinayaa dhammaan kuwa doonaya inay arkaan, in geeska yar ee aayadda kow iyo tobnaad uu yahay Roomaankii labka ahaa (Roomaankii jaahiliga ahaa), ee aanu ahayn Roomaankii dheddigga ahaa (Roomaankii baabawnimada).

Aayaddaas haddaba waxaa loo fahmaa inay barayso in Roomaankii jaahilka ahaa (isagu) is-weynaysiiyay ilaa Taliyaha ciidanka, sida uu Roomaankii jaahilka ahaa yeelay markii uu Taliyaha ciidanka dul saaray iskutallaabta Kalfaari. Roomaankii jaahilka ahaa kuma uu is-weynaysiin Masiixa ka gees ah oo keliya iskutallaabta dusheeda, aayaddu waxay sii leedahay in isaga (Roomaankii jaahilka ahaa) xaggiisa “allabarigii joogtada ahaa la qaaday.”

Kitaabka Daanyeel waxaa ku jira laba eray oo Cibraani ah oo labadaba loo tarjumo “qaadid” ama “ka qaadid.” Erayadu waa “sur” iyo “rum”. Labada erayba waxaa lagu adeegsadaa adeegga meesha quduuska ah. Sur micnihiisu waa in la qaado ama la fogeeyo, oo markii dambaskii ka soo haray meesha allabariga ee meesha quduuska ah la qaaday, erayga loo adeegsaday qeexidda qaadista dambaska waa “sur”. Erayga “rum” micnihiisu waa kor u qaadid iyo sarraysiin, oo markii wadaadka meesha quduuska ah ku jiray la gudboonaatay inuu kor u qaado qurbaan ruxid ah, waa inuu “rum” (kor u qaadaa) qurbaanka. Aayadda kow iyo tobnaad, Roomaankii jaahilka ahaa (“kan joogtada ah”) wuxuu “rum” (ka qaadi lahaa) jaahilnimada isagoo kor u qaadaya oo sarraysiinaya diinta jaahilnimada.

Rooma jaahiliga ah ayaa kor u qaadi lahayd oo sarraysiin lahayd diinta jaahilnimada. Culimada Adventist-ka ee ku andacooda inay xeel-dheeri u leeyihiin afafka Kitaabka Quduuska ah waxay doortaan inay dhacdo kasta oo “laga qaado” ee ku jirta kitaabka Daanyeel ula macaamilaan “laga saaro”. Waxay ku guuldarraystaan inay aqoonsadaan qoraalka gaarka ah ee saxda ah ee Daanyeel, sidaas awgeedna waxay is dul dhigaan nebi Daanyeel.

Fiqiyaasha ku dooda inay fahmaan afafka Kitaabka Quduuska ah waxay soo bandhigaan dooddo ay ku cudurdaaraan sababta Daanyeel uga jeeday inuu wax isku mid ah ka wadaa markii uu adeegsaday laba eray oo kala duwan. Waxay keenaan daraasado erey-baaris ah oo dhaadheer oo daal badan si ay u taageeraan sheegashooyinkooda beenta ah. Fiqiyaasha ku dooda inay fahmaan taariikhda Kitaabka Quduuska ahna waxay ku doodaan in fasiraadda beenta ahi ku dhisan tahay garashada in xilliyo kala duwan oo taariikhda ah isla eraygu yeelan karo macne ka duwan, sidaas darteedna markii Daanyeel adeegsaday laba eray oo kala duwan, khabiir taariikheed oo keliya ayaa

garan kara waxa Daanyeel dhab ahaan uga jeeday. Waa muhiim in la aqoonsado labadan hab ee beenta ah, waayo waxaa marar badan adeegsada fiqiyaasha doonaya inay ka dhuuntaan habraaca “line upon line.”

Hubaal, isagu wuu is weynaysiiyey xataa ilaa Amiirka ciidanka; oo allabarigii joogtada ahaa isaga ayaa laga qaaday, oo meeshii quduuskiisa waa la dumiyey. Daniel 8:11.

Ereyga lagu turjumay “laga qaaday” ee aayadda ku jirta waxay ka dhigan tahay “kor loo qaado oo la sarraysiiyo.” Macnaheedu ma aha in la saaro ama la tirtiro. Xaqiiqadani waxay u horseeddaa jahawareer iyo iskhilaaf culimada fiqiga Adventist-ka, waayo saldhigyadoodu ma adkaysanayaan marka aayadda si fudud loo baadho, marka qeexidda dhabta ah ee ereyga Daanyeel adeegsaday lagu dabaqo aayadda. Waxay ku doodaan in geeska yar ee aayaddu yahay Rooma baadariga ah, sidaas darteedna aayaddu waxay u dhigan lahayd in “isaga aawadiis” (Rooma baadariga ah) “tan joogtada ah kor loo qaaday.”

Dabcan dhib kuma qabaan inay ku daraan erayga lagu kordhiyey ee Walaasha White si toos ah u sheegtay in xigmadda aadanuhu ku dartay oo uusan khusayn qoraalka.

“Markaas waxaan arkay in ku saabsan ‘maalinlaha’ (Daaniyeel 8:12) erayga ‘allabari’ lagu daray xigmadda aadanaha, oo uusan qoraalka ka tirsanayn, iyo in Rabbigu siiyey aragtida saxda ah ee arrintaas kuwii bixiyey qaylada saacadda xukunka.” Qoraalladii Hore, 74.

Waxay “tan maalinlaha ah” u aqoonsadaan adeegga quduuska ah ee Masiixa, sidaas darteedna “allabariga maalinlaha ah” wuxuu taageeraa fikradda ah in “tan maalinlaha ah” ay tahay hawsha allabari ee Masiixa ku sameeyo macbudka jannada. Laakiin waxyigu wuxuu caddeeyaa in erayga “allabari” “uusan ka tirsanayn qoraalka”.

Marka kuwa sakhraansan ee Efrayim ay “kan joogtada ah” ku sheegaan adeegga quduuska ah ee Masiixa, aayaddu markaas waxay u akhrisanaan lahayd, “isaga ayaa” (Roomaankii baadariga) “ka qaaday kan joogtada ah,” ama waxay u akhrisanaan lahayd, “awooddii baadariga ayaa qaaday adeegga macbudka quduuska ah ee Masiixa.” Runtii waxay baraan beenkan. Waxay ku adkaystaan in mugdigii xukunka baadrigu uu fahamka runta ah ee adeegga quduuska ah ee Masiixa ka saaray maanka dadka.

Haddana erayga loo tarjumay “qaadid,” macnihiisu ma aha in la fogeeyo; wuxuu ka dhigan yahay in kor loo qaado oo la sarraysiiyo. Haddii kuwa isku sheega khabarada luqadaha Kitaabka Quduuska ah ay si sax ah ugu dabaqi lahaayeen macnaha erayga Cibraaniga ah ee “rum” tuduca, tarjumaaddoodu waxay qasab ku noqon lahayd inay tidhaahdo, “awoodda baadarinimada ayaa adeegga Masiixa ee meesha quduuska ah kor u qaaday oo sarraysiisay.” Goormay baadarinimadu weligeed kor u qaaday oo sarraysiisay Masiixa?

Waxay doonayaan inay ku khasbaan qeexidda erayga Cibraaniga ah “sur” erayga Cibraaniga ah “rum.” Daanyeel wuxuu adeegsadaa erayga “sur,” oo macnihiisu yahay ka qaadid, isagoo la xiriirinaya “kan maalinlaha ah” laba aayadood oo kale; laakiin aayadda kow iyo tobnaad, Daanyeel wuxuu doortay erayga “rum” oo macnihiisu yahay kor u qaadid iyo sarraysiin. Ma aha oo keliya in isku-darka sheekooyinka mala-awaalka ah ee ku saabsan aayaddan uu yahay nacasnimo, sababta

oo ah qalloocinta macnaha erayga loo tarjumay “la qaado,” balse weligeed ma jirin waqti adeegga Masiixa ee meesha quduuska ah si uun dadka looga qaaday.

Laakiin ninkanu, maxaa yeelay weligiis buu sii jiraa, wuxuu leeyahay wadaadnimo aan isbeddel lahayn. Sidaas daraaddeedna wuu awoodaa inuu si buuxda u badbaadiyo kuwa Ilaah ugu yimaada isaga, maadaama uu weligiis nool yahay inuu u shafeeco falo aawadood. Cibraaniyada 7:24, 25.

In la sheego, sida ay culimada fiqiga ee Adventist-ku sameeyaan, iyagoo isku dayaya inay ku taageeraan adeegsiga beenta ah ee aayaddan, in uu jiray waqti ay baabannimadu ku dhaqantay nooc awood ah oo ay kaga saarto shafeecada Masiixa ee macbudka, waa wax aan caqli gal ahayn!

Laakiin culimadu ma baraan in aayaddu sheegaysaa in wadaadnimada baadarigu kor u qaadday oo weyneysiisay adeegga Masiixa ee meesha quduuska ah. Waxay ka leexdaan macnaha erayada Daanyeel, iyo talada la waxyooday ee Ellen White, si ay u baraan waxa ay doortaan inay baraan iyagoo ka soo horjeeda markhaatiga erayada Daanyeel.

Haa, isagu xataa wuxuu isku weyneeyey ilaa Amiirka ciidanka; oo isaga aawadiis allabarigii joogtada ahaa waa laga qaaday, oo meeshiisii quduuska ahaydna waa la dumiyey. Daniel 8:11.

Fiqiyaasha waxay baraan in aayaddu ka dhigan tahay, “awoodda baabnimada ayaa lagaga qaaday hawshii Masiixa ee macbudka,” waxaana ka-qaadista hawsha Masiixa ee macbudka ee maskaxda dadka lagu taageeraa xaqiiqda ah in, iyadoo ka-qaadistaas lala xidhiidhinayo, meeshii “macbudkiisa” Masiixa “la tuuray hoos.” Ma jiro xataa hal aayad oo ku jirta Erayga Ilaah oo caddaynaysa in macbudka jannada, oo ah meesha Masiixu ku guto shafeecadiisa, weligiis la tuuray hoos. Sidoo kale ma jiro marag Qorniin ah oo caddaynaya in jannada lafteeda, oo ah “meesha macbudkiisa”, weligeed la tuuray hoos. Mar kale, fiqiyaashu waxay isa saaraan wax ka sarreeya nebi Daa’uud? Wait need Daniel not Daa'uud. Let's correct.

Khubarada la sheegto ee afka Cibraaniga ku adkaysanaya waxay ku doodayaan in aayaddaas erayga Cibraaniga ah ee “rum” loo fahmo isagoo wata macnaha erayga Cibraaniga ah ee “sur.” Waxay kaloo ku adkaysanayaan in erayga Cibraaniga ah ee “miqdash” loo fahmo sida erayga Cibraaniga ah ee “qodesh.” “Miqdash” iyo “qodash” labadaba si fudud ayaa loogu turjumaa “meesha quduuska ah” buugga Daanyeel, hase yeeshee waxay leeyihiin macnayaal kala duwan. “Miqdash” waxay u taagan tahay meel kasta oo quduus ah, ha ahaato meesha quduuska ah ee Ilaah ama meel quduus ah oo jaahil ah. Waa erayga guud ee meesha quduuska ah, laakiin “qodesh” Kitaabka Quduuska ah gudaheeda waxaa keliya loogu adeegsadaa inuu u taagnaado meesha quduuska ah ee Ilaah.

Daaniyeel wuxuu yaqaanay farqiga u dhexeeya macbud jaahil ah iyo macbudka Ilaah. Haddii Daaniyeel uu aqoonsan lahaa macbud jaahil ah, wuxuu adeegsan lahaa erayga “miqdash.” Waxaa ila ah wax lala yaabo in kuwa loo malaynayo inay yihiin khubarada afka Cibraaniga aanay marnaba ka hadlin xaqiiqda ah in afar aayadood oo isdaba joog ah uu Daaniyeel labada erayba saddex jeer ku adeegsado. Isticmaalka Daaniyeel ee labada eray ee Cibraaniga ah, oo labadaba loo tarjumay “macbud,” ayaa qeexaya macnaha uu Daaniyeel doonayay in la fahmo.

Hubaal, isagu wuu isa sarraysiiyey xataa ilaa Amiirkii ciidanka; oo allabarigii joogtada ahaa ayaa isaga aawadiis laga qaaday, meeshii meeshiisa quduuska ahna waa la dumiyey. Oo ciidan baa isaga loo siiyey inay ka gees noqdaan allabarigii joogtada ahaa xadgudub aawadiis, oo runtii dhulkay ku tuurtay; wayna ku hawlgashay, wayna barwaaqowday. Markaasaan maqlay quduus keli ah oo hadlaya, oo quduus kale ayaa ku yidhi quduuskaas hadlaya, Ilaa goormaa aragtida ku saabsan allabarigii joogtada ahaa, iyo xadgudubka baabba'ga keenaya, ay quduuska iyo ciidankaba u dhiibaysaa in cagaha lagu tunto? Oo isna wuxuu igu yidhi, Ilaa laba kun iyo saddex boqol oo maalmood; markaasaa quduuska la nadiifin doonaa. Daanyeel 8:11–14.

Qoraalka laftiisa ee ka kooban aasaaska Adventism-ka, Daanyeel wuxuu adeegsadaa laba eray oo Cibraani ah oo kala duwan, kuwaas oo labadaba loo turjumo “meesha quduuska ah.” Aayadaha saddex iyo tobnaad iyo afar iyo tobnaad Daanyeel wuxuu doortay inuu adeegsado erayga Cibraaniga ah ee “meesha quduuska ah,” kaas oo Kitaabka Quduuska ah gudaheeda loo isticmaalo oo keliya in lagu tilmaamo meesha quduuska ah ee Ilaah; laakiin aayadda kow iyo tobnaad, Daanyeel wuxuu adeegsaday erayga guud ama nooca guud ee Cibraaniga ah, kaas oo noqon kara meesha quduuska ah ee Ilaah, ama wuxuu noqon karaa meel quduus ah oo jaahil ah.

Haddii Daanyeel doonayay inuu “meesha quduuska ah” ee aayadda kow iyo tobnaad ku aqoonsado inay tahay meesha quduuska ah ee Ilaah, wuxuu adeegsan lahaa isla erayga Cibraaniga ah ee uu laba jeer ku adeegsaday saddexda aayadood ee ku xiga. Waa wax si buuxda u cad in Daanyeel kala soocayay meel quduus ah oo jaahilnimo ah oo ku jirta aayadda kow iyo tobnaad iyo meesha quduuska ah ee Ilaah ee ku jirta aayadaha saddex iyo tobnaad iyo afar iyo tobnaad! Hase ahaatee, kuwa sakhraamiinta ah ee reer Efrayim waxay ku doodaan in “meeshii meesha quduuskiisa” oo “la dumiyey” ee ku jirta aayadda kow iyo tobnaad ay ahayd meesha quduuska ah ee Ilaah, in kastoo ay ka fogaadaan erayga “meel.”

Waxay baraan in baabbanimadu ay ka qaaday Masiixa adeeggiisii shafeeco, oo ay hoos u dhigtay runta quduuska samada. Laakiin Daanyeel si cad buu u sheegay in “quduuska” ku xusan aayadda kow iyo tobnaad uusan ahayn quduuska Ilaah, balse uu ahaa quduus jaahilnimo. Daanyeel sidoo kale si la mid ah ayuu u caddeeyey in aan “quduuska” la hoos dhigin, balse la hoos dhigay “meesha” quduuskiisa.

Iyagoo diidaya inay qiraan isu-beddelka jinsiyeed ee ula-kaca ah ee ku jira aayadaha sagaalaad ilaa laba-iyo-tobnaad, fiqiga-yahannada casriga ahi waxay qaateen qeexidda “kan joogtada ah” ee ka soo farcantay Protestantnimada riddowday, waxayna bilaabeen inay dhisaan aasaas ku dul yaal ciidda mala-awaalka aadanaha, dhaqanka la iska dhaxlo, iyo caadada. Markay gaadhaan aayadda kow-iyo-tobnaad, xataa waxay diidaan taladii waxyoonaaysnayd ee Sister White oo aqoonsatay in fahamkii Miller ee “kan joogtada ah” inuu yahay heesinnimo uu sax ahaa, waxayna bilaabaan inay adeegsadaan farsamada marin-habaabinta iyo mala-awaalka si ay u difaacaan jacaylkooda fiqiga Kaatooligga iyo Protestantka.

Waxay Roomaankii jaahiliga ahaa aayadda uga dhigeen Roomaankii baadariga, waxayna ereyga macnihiisu yahay “kor u qaadid oo maamuusid” ku khasbeen qeexidda “ka qaadid”. Waxay astaanta shaydaanniga ah ee “kan maalinlaha ah” ku qeexaan calaamad Ilaah leh, dabadeedna

waxay ku adkaystaan in macbud jaahili ahi yahay macbudkii Ilaah, iyagoo ka leexanaya tixraaca tooska ah ee “meesha” quduuska ah. Oo kuwa “aan wax baran” (sida Ishacyaah u aqoonsado), kuwaas oo wax uun fahmi doona haddii kuwa “wax bartay” u sheegaan in ay sidaas tahay, waxay aqbalaan saxanka sheekooyinka mala-awaalka ah ilaa halaaggooda.

Waxaan sii wadi doonnaa ka fiirsashadeenna ku saabsan korodhka aqoonta ee riyada Miller loogu matalay sidii jawharado maqaalka xiga.

“Rasuul Bawlos wuxuu nooga digayaa in ‘qaar ay iimaanka ka leexan doonaan, iyagoo dheg u dhigaya ruuxyo wax sasaba iyo caqiidooyin jinniyo.’ Tanu waa waxa aynu filan karno. Imtixaannadeenna ugu waaweyn waxay ka iman doonaan dabaqaddaas kuwii mar runta difaaci jiray, hase ahaatee ka jeesta oo dunida u noqda, kuna tunta cagahooda nacayb iyo quudhsasho. Ilaah wuxuu leeyahay hawl ay addoommadiisa aaminka ah qabanayaan. Weerarrada cadowga waa in lagaga horyimaaddaa runta eraygiisa. Beentu waa in la qaawiyo, dabecaddeeda runta ahna waa in la muujiyo, iftiinka sharciga Rabbiga Yehowahna waa inuu ka ifaa gudcurka akhlaaqeed ee dunida. Waa inaynu soo bandhignaa sheegashooyinka eraygiisa. Dambi-la’aan nalooma tixgelin doono haddii aynu dayacno waajibkan culus. Laakiin intaynu u taagan nahay difaaca runta, yeynan u istaagin difaaca nafteena, oo aynaan buuq weyn ka samayn in laynoogu yeedho inaan qaadanno cay iyo been-abuur. Yeynan isu nixin nafteena, laakiinse aad aynu ugu hinaasno sharciga Kan ugu Sarreeya.”

“Rasuulku wuxuu leeyahay, ‘Waqtiga waa iman doonaa markayayan u adkaysan doonin cilmiga qumman; laakiin damacyadooda ayay raaci doonaan oo isugu urursan doonaan macallimiin, iyagoo dhego cuncunaya leh; oo dhegahooda ayay runta ka jeedin doonaan, waxaana loo leexin doonaa sheekooyin mala-awaal ah.’ Dhinac kasta waxaan ku aragnaa rag si fudud loogu qafaasho mala-awaallada khiyaanada leh ee kuwa erayga Ilaah waxba kama jiraan ka dhiga; laakiin marka runta hortooda la keeno, waxaa ka buuxa samir-darro iyo cadho. Habase yeeshee waanada rasuulku u jeedinayo addoonka Ilaah waa tan, ‘Wax walba ku feejignow, dhibaataada u adkayso, shuqulka wacdiyihii injiilka samee, adeeggaagana caddayn buuxda sii.’ Wakhtigiisii qaar baa ka tagay qaddiyadda Rabbiga. Wuxuu qorayaa, ‘Demas waa iga tegey, isagoo jeclaaday dunidan haatan taal;’ mar kalena wuxuu leeyahay, ‘Iskandar tumaalkii naxaasta ahaa shar badan buu igu sameeyey, Rabbigu ha ugu abaalgudo sida shuqulladiisu yihiin, kaas adiguna ka digtoonow; waayo, hadalladayadii aad buu uga soo horjeestay.’”

“Nebiyada iyo rasuulladu waxay la kulmeen imtixaanno isu eg oo mucaaradad iyo cay ah, oo xataa Wankii Ilaah ee aan iin lahayn waxaa lagu jirrabay wax kasta sida innagaba nalloo jirrabo. Isagu wuxuu u adkaystay diidmada dembilayaasha ee isaga ka geesta ahayd.”

“Digniin kasta oo wakhtigan quseeya waa in si daacad ah loo gaadhsiiyaa; hase yeeshee, ‘addoonka Rabbigu ma aha inuu murmo; laakiinse ha u roonaado dadka oo dhan, ha ahaado mid wax bari kara, dulqaad badan; isagoo qabowaan kuwa is-hor-taagaya ku waaninaya.’ Waa inaynu si taxaddar leh u xafidnaa erayada Ilaaheenna, si aynaan ugu wasakhoobin hawlaha khiyaanada leh ee kuwa iimaanka ka tegey. Waa inaynu ruuxooda iyo saamayntooda kaga hortagnaa isla hubkii uu Sayidkeennii adeegsaday markii amiirka gudcurku soo weeraray,—‘Waa qoran tahay.’ Waa inaynu barannaa sida erayga Ilaah si xeel dheer loogu

adeegsado. Waano ahaan waxaa la yidhi, ‘Ku dadaal inaad naftaada u muujiso mid Ilaah ka raalli ka yahay, sida shaqaale aan u baahnayn inuu ceeboobo, oo si qumman u kala qaybinaya erayga runta.’ Waa inay jirtaa hawl kar ah iyo duco kulul iyo iimaan, si loola kulmo qaladka qalloocan ee macallimiinta beenta ah iyo kuwa dadka duufsada; waayo, ‘maalmaha ugu dambeeya waxaa iman doona wakhtiyo dhib badan. Waayo, dadku waxay ahaan doonaan kuwo naftooda jecel, maal-jecel, faan badan, kibir badan, caytama, waalidkood ku caasiya, aan mahadnaq lahayn, aan quduus ahayn, aan lahayn kalgacal dabiici ah, axdi-jabiyaal, kuwa been ku ashtakeeya, aan isxakamayn lahayn, qalafsan, neceb kuwa wanaagsan, khaa’iniin, madax-adayg badan, isla weyn, raaxo-jecel ka badan Ilaah-jecel; iyagoo leh ekaan cibaado, laakiin inkiraya xooggeeda: kuwaas oo kale ka leexo.’ Erayadani waxay sawirayaan dabeecadda ragga ay addoommada Ilaah la kulmi doonaan. ‘Kuwa been ku ashtakeeya,’ ‘kuwa neceb kuwa wanaagsan,’ waxay weerari doonaan kuwa daacadda u ah Ilaahooda wakhtigan xumaaday. Laakiin safiirka Samadu waa inuu muujiyo ruuxii ka dhex muuqday Sayidka. Is-hoosaysiin iyo jacayl ayuu ugu hawlgeli doonaa badbaadinta dadka.”

“Bawlos wuxuu sii wadaa hadalkiisa ku saabsan kuwa ka soo horjeeda shuqulka Ilaah, isaga oo u barbar dhigaya nimankii dagaalka ku qaaday kuwii aaminka ahaa wakhtigii reer binu Israa’iil hore. Wuxuu leeyahay: ‘Haddaba sida Yannes iyo Yambrees uga hor yimaadeen Muuse, sidaas oo kalena kuwani runta way iska caabiyaan; waa niman maskaxdoodu kharriban tahay oo iimaanka laga diiday. Laakiinse intaas ka sii socon maayaan; waayo nacasnimadoodu dadka oo dhan bay u muuqan doontaa, sida tii kuwii kalena u muuqatay.’ Waxaynu og nahay in wakhtigu soo dhow yahay marka la muujin doono nacasnimada ah in Ilaah lala dagaallamo. Waxaynu awoodnaa inaynu ku sugno samir deggan iyo kalsooni, in kastoo si kastaba loo caydo oo loo quudhsado; waayo ‘ma jiro wax qarsoon oo aan la muujin doonin,’ kuwa Ilaahna maamuusa isaga ayaa ku maamuusi doona dadka iyo malaa’igta hortooda. Waa inaynu ka qayb qaadannaa silica dib-u-habeeyayaashii. Waxaa qoran, ‘Cayda kuwii ku caayay ayaa igu dhacday.’ Masiixu wuxuu garanayaa murugadeenna. Midkeenna qudhiis looguma yeedhin inuu iskutallaabta keligiis qaado. Ninkii silica lahaa ee Kalfaari waxaa taabta dareenka hooggayaga, oo sida uu isagu u xanuunsaday markii la jirrabay, ayuu sidoo kale awoodaa inuu caawiyo kuwa murugada iyo imtixaanka ugu jira aawadiis. ‘Haa, oo kulli kuwa doonaya inay si cibaado leh ugu noolaadaan Masiix Ciise waa la silcin doonaa. Laakiinse nimanka sharka leh iyo kuwa wax khiyaaneeya way ka sii dari doonaan oo ka sii dari doonaan, iyaga oo wax khiyaanaynaya oo la khiyaanaynayo. Laakiinse ku sii jir waxyaalihii aad baratay.’ Review and Herald, January 10, 1888.”